

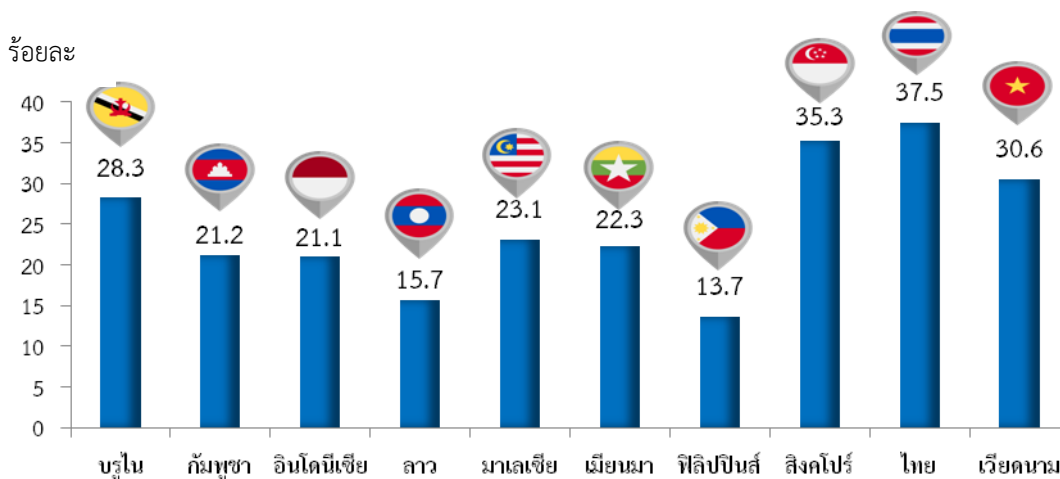
การส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุไทยและนานาชาติ

1. สถานการณ์ผู้สูงอายุของโลก

องค์การสหประชาชาติ พบว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุของโลกนั้นกำลังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเพิ่มจากร้อยละ 13.7 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 25.1 ในปี พ.ศ. 2593 และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.6 ในปี พ.ศ. 2643 จากข้อมูลดังกล่าวในภูมิภาคเอเชียมีสัดส่วนของประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจาก พ.ศ. 2556 ร้อยละ 12.3 ซึ่งจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.3 ใน พ.ศ.2593 และร้อยละ 41.4 ในปี พ.ศ. 2643

จากการคาดประมาณตามรายงานของ Department of Economic and Social Affairs, UN เมื่อจำแนกเป็นรายประเทศที่ตั้งในภูมิภาคอาเซียนพบว่า ในอีก 36 ปีข้างหน้า สัดส่วนผู้สูงอายุของไทยจะสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกอื่น ๆ คือมีสัดส่วนร้อยละ 37.5 ในปี พ.ศ. 2593 (รองลงมาคือสิงคโปร์ ร้อยละ 35.3 และเวียดนาม 30.6)

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียนปี 2593

2. สถานการณ์ผู้สูงอายุของไทย

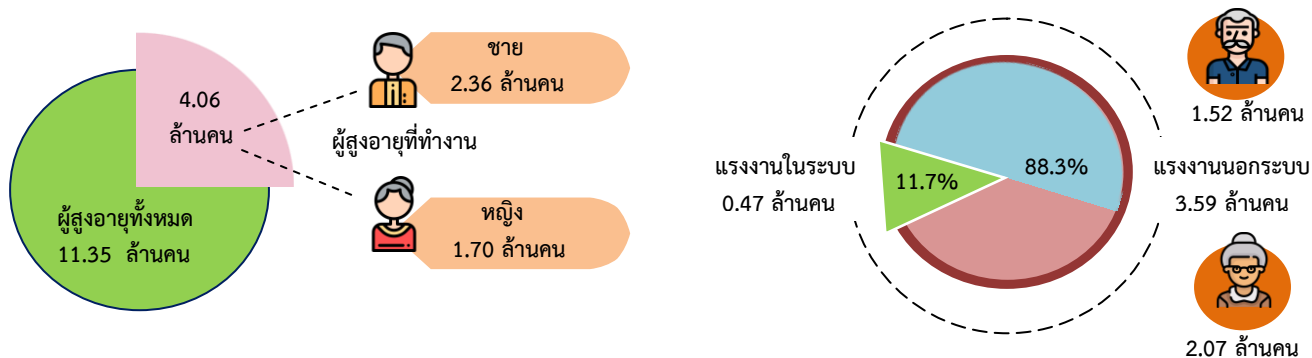
การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติ (UN) พบว่า เมื่อปี พ.ศ. 2548 ไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged Society) คือ มีสัดส่วนผู้สูงอายุร้อยละ 10 ของประชากรรวม และจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ.2564 คือมีสัดส่วนผู้สูงอายุ ร้อยละ 20 และคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) ในปี พ.ศ. 2578 คือ มีสัดส่วนผู้สูงอายุ ร้อยละ 30

จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 5 ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและ สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของ ประชากรทั้งประเทศและมีอัตราเพิ่มขึ้นในปี 2545 เป็นร้อยละ 9.4 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 10.7 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 12.2 และในปี 2557 เป็นร้อยละ 14.9 ผลสำรวจครั้งนี้ (ปี 2560) พบว่ามีผู้สูงอายุคิดเป็น ร้อยละ 16.7 โดยเป็นชาย ร้อยละ 14.5 และหญิง ร้อยละ 18.0

3. การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ภาวะการทำงาน จากการสำรวจปี 2560 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 11.35 ล้านคน (ร้อยละ 16.8 ของประชากร) โดยผู้สูงอายุที่ทำงาน มีจำนวน 4.06 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 35.8 ของผู้สูงอายุทั้งหมด โดยการทำงานของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ จำนวน 3.59 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 88.3 ของผู้สูงอายุที่ทำงาน

แผนภูมิที่ 2 จำนวนผู้สูงอายุและการทำงานของผู้สูงอายุ พ.ศ. 2560

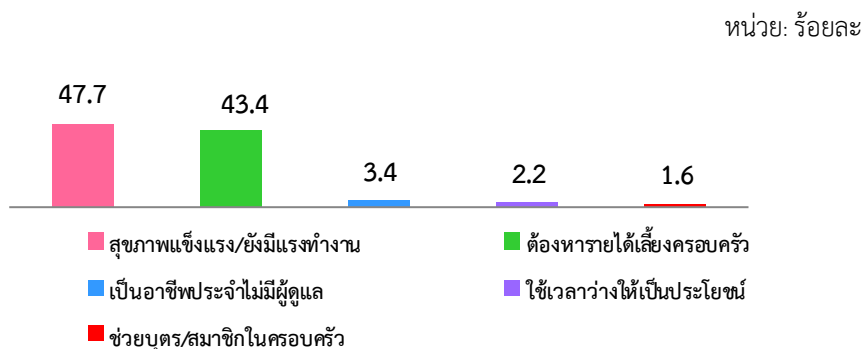
เหตุผลที่ยังทำงานอยู่

เหตุผลที่ยังทำงานอยู่เพราะสุขภาพแข็งแรง/ยังมีแรงทำงาน ร้อยละ 47.7 รองลงมา เพราะต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัวหรือตนเอง ร้อยละ 43.4 เพราะเป็นอาชีพประจำไม่มีผู้ดูแล ร้อยละ 3.4 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ร้อยละ 2.2 และ เพื่อช่วยเหลือบุตร/สมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 1.6

อาชีพของผู้สูงอายุ ปี 2560

อาชีพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านเกษตรและประมง ร้อยละ 56.5 รองลงมาเป็นพนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้า ร้อยละ 19.6 ช่างฝีมือและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 8.6 และผู้ประกอบการอาชีพพื้นฐานร้อยละ 7.2 ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในอาชีพอื่น ๆ

แผนภูมิที่ 3 แสดงเหตุผลที่ยังทำงาน 5 อันดับแรก

4. มาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของไทยและนานาชาติ

มาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ	สิงคโปร์	อเมริกา	เกาหลี	ญี่ปุ่น	ไทย
ลดอัตราจ่ายเงินสมทบ	✓				
ขยายเกณฑ์อายุเกษียณ	✓		✓	✓	✓
จ่ายเงินอุดหนุนบริษัทที่จ้างแรงงานสูงอายุ	✓		✓	✓	
ออกกฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติ	✓		✓	✓	
ฝึกอบรมพัฒนา ทักษะ	✓	✓	✓		✓
ปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน	✓		✓	✓	
จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพกลาง เพื่อมีรายได้หลังเกษียณ	✓				
โครงการช่วยเหลือคนอายุ 55 ปีขึ้นไปที่มีรายได้น้อย		✓			
มีหน่วยงาน/องค์กรช่วยเหลือ การหางาน ฝึกอบรม สวัสดิการฯ		✓	✓	✓	✓
จ่ายเงินอุดหนุนแก่แรงงานสูงอายุที่ถูกลดเงินเดือน			✓		
กฎหมาย Aged Employment Promotion Act			✓		
รายงานข้อมูลสภาพการจ้างแรงงานสูงอายุ				✓	
ปรับสัญญาจ้างโดยไม่กำหนดอายุเกษียณสำหรับแรงงานอายุ 50 ปีขึ้นไป				✓	
รัฐจ่ายเงินช่วยเหลือสำหรับผู้เริ่มธุรกิจใหม่ที่อายุ 40 ปีขึ้นไป				✓	
บังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจ้างแรงงานสูงอายุอย่างเข้มงวด				✓	
เงินกู้ให้ผู้สูงอายุกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ					✓
การส่งเสริมการจ้างงานต่อเนื่องในภาคเอกชน					✓
สร้างฐานข้อมูลตลาดแรงงานด้านผู้สูงอายุ					✓
ส่งเสริมให้ภาคเอกชนกระจายการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุได้ทำงานที่บ้าน/ภายในชุมชน					✓
ลดหย่อนภาษีนิติบุคคล					✓

5. การดำเนินงานจัดหางานผู้สูงอายุ กรมการจัดหางาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

1) โครงการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่

(1) กิจกรรม 1 อำเภอ 1 ภูมิปัญญา โดยให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คนในชุมชน ก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ต่อไป จำนวน 150 คน

(2) กิจกรรมส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว จำนวน 1,200 คน (ทั้งแบบเต็มเวลา และบางช่วงเวลา)

2) โครงการสร้างโอกาสการมีงานให้ผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบรรจุนานประจำปี งบประมาณ 2561 โดยการจ้างงานผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน ระยะเวลาทำงาน 144 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมงได้รับค่าจ้าง ชั่วโมงละ 250 บาท (ผู้สูงอายุมีรายได้ต่อคน จำนวน 108,000 บาท)

3) รวบรวมข้อมูลผู้เกษียณอายุราชการจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 30 แห่ง ซึ่งเกษียณในระดับเทียบเท่าตำแหน่งอำนวยการต้นขึ้นไป โดยจำแนกตามทักษะและประสบการณ์ ตั้งแต่ปี 2556 - 2559 ภาครัฐราชการ จำนวน 1,459 คน และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 3,112 คน

4) โครงการขยายโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ

(1) สำรวจและจัดทำทะเบียนของผู้สูงอายุที่ต้องการประกอบอาชีพ จำนวน 15,600 คน และนายจ้าง/สถานประกอบการที่ต้องการจ้างผู้สูงอายุเข้าทำงาน จำนวน 5,000 แห่ง

(2) ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ จำนวน 1,720 คน

(3) สร้างคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนการสร้างคลังปัญญาในท้องถิ่น ให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้ จำนวน 860 คน

6. การดำเนินนโยบายของหน่วยงานอื่นในกระทรวงแรงงาน ในปี 2562

1) ส่งเสริม/พัฒนาอาชีพที่เหมาะสม (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน)

(1) Life-long Learning เช่น Chula Moolc 5 หลักสูตร 500 คน

(2) ฝึกอาชีพ/ทักษะที่เหมาะสมในการทำงานแก่ผู้สูงอายุ 38,000 คน

(3) ฝึกคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ 560 คน

2) ให้การคุ้มครอง (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน)

(1) เฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ การบังคับใช้กฎหมาย 35,000 แห่ง

(2) กำหนดอัตราค่าจ้างรายชั่วโมงสำหรับผู้สูงอายุ ออกประกาศ 1 ฉบับ ภายในธันวาคม 2561 (ของขวัญปีใหม่)

3) สร้างหลักประกัน (สำนักงานประกันสังคม)

แก้ไขกฎหมายเพื่อส่งเสริมการจ้างงานและให้ความคุ้มครองประกันสังคมแก่ผู้สูงอายุ เสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อ ครม.

4) ส่งเสริมให้ความรู้ในการดำรงชีพที่เป็นสุข

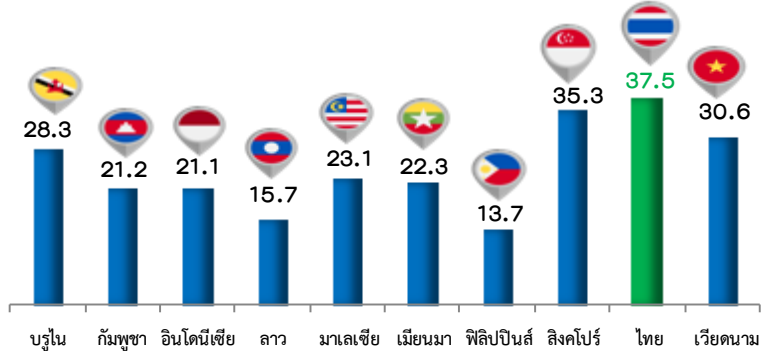
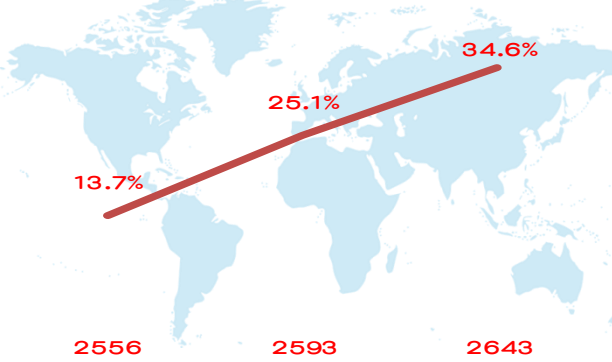
เสริมสร้างความรู้แก่ผู้สูงอายุ (สุขภาพใจ สุขภาพกาย และอาชีพ) 27,000 คน

การส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุไทยและนานาชาติ

จากการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติ พบว่าสัดส่วนของประชากรสูงอายุของโลกจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2593 จะมีประชากรสูงอายุ ร้อยละ 25.1 ซึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนจะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุ สูงที่สุด 3 ลำดับคือ ไทย ร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ สิงคโปร์ ร้อยละ 35.3 และเวียดนาม ร้อยละ 30.6

สถานการณ์ผู้สูงอายุของโลก

ร้อยละของผู้สูงอายุในอาเซียน ปี 2593

Aging Society

ปี 2548 ร้อยละ 10%

Complete Aged Society

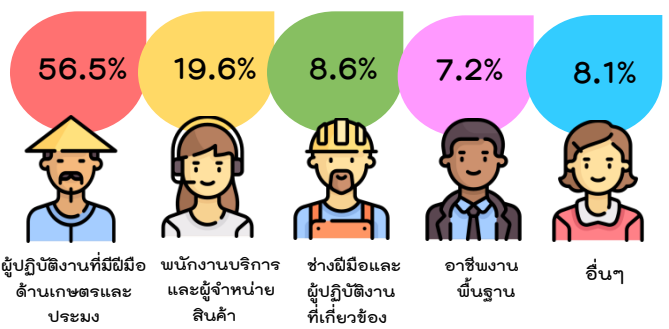
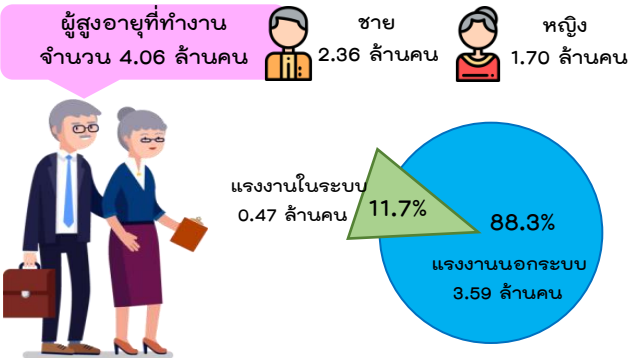
ปี 2564 ร้อยละ 20%

Super Aged Society

ปี 2578 ร้อยละ 30%

การทำงานของผู้สูงอายุของไทย ปี 2560

อาชีพของผู้สูงอายุ ปี 2560

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

มาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของไทยและนานาชาติ

ไทย

- ขยายเกณฑ์อายุเกษียณ
- ฝึกอบรมพัฒนาทักษะ
- มีหน่วยงานช่วยเหลือการทำงาน ฝึกอบรม
- เงินกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ
- การส่งเสริมการจ้างงานต่อเนื่องในภาคเอกชน
- ฐานข้อมูลตลาดแรงงานด้านผู้สูงอายุ
- กระจายการจ้างงานให้ทำงานที่บ้าน/ภายในชุมชน
- ลดหย่อนภาษีนิติบุคคล

สิงคโปร์

- ขยายเกณฑ์อายุเกษียณ
- ฝึกอบรมพัฒนาทักษะ
- จ่ายเงินอุดหนุนบริษัทที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุ
- กฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติ
- ปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน
- ลดอัตราจ่ายเงินสมทบ
- กองทุนสำรองเลี้ยงชีพกลางเพื่อมีรายได้หลังเกษียณ

ญี่ปุ่น

- ขยายเกณฑ์อายุเกษียณ
- มีหน่วยงานช่วยเหลือการทำงาน ฝึกอบรม
- จ่ายเงินอุดหนุนบริษัทที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุ
- กฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติ
- ปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน
- รายงานข้อมูลสภาพการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ
- สัญญาจ้างไม่กำหนดอายุเกษียณ
- เงินช่วยเหลือผู้เริ่มธุรกิจใหม่ที่อายุ 50 ปีขึ้นไป
- บังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจ้างแรงงานผู้สูงอายุ

เกาหลี

- ขยายเกณฑ์อายุเกษียณ
- ฝึกอบรมพัฒนาทักษะ
- มีหน่วยงานช่วยเหลือการทำงาน ฝึกอบรม
- จ่ายเงินอุดหนุนบริษัทที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุ
- กฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติ
- ปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน
- จ่ายเงินอุดหนุนแรงงานผู้สูงอายุที่ถูกลดเงินเดือน
- กฎหมาย The Aged Employment Promotion Act of 1991

อเมริกา

- ฝึกอบรมพัฒนาทักษะ
 - มีหน่วยงานช่วยเหลือการทำงาน ฝึกอบรม
 - โครงการช่วยเหลือคนอายุ 55 ปีขึ้นไปที่มีรายได้ได้น้อย
- รวบรวมโดย: กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน